

ix, 169). Notem a més el germ. *au(e)*, al. *au* i a. al. ant. *ouwa* 'illa' i més aviat 'terra fèrtil vora un riu' (*DECat* IV, s.v. *illa*) — ²Alart (*Bull. Soc. Agr. Sc.* XII, 71) va suggerir el 1860 que *Ilia* i el seu parònim vallespirenc *les Illes* (veg. infra) poguessin ésser d'origen ibero-basc, car el benemèrit filòleg rossellonès en desconeixia llavors l'accepció secundària de *illa* ('terreny vora un riu'), cosa que l'induí a suposar que els testimonis antics d'etim. *Insula* eren meres llatinitzacions d'un mot pre-romà, ja documentat al segle IX com *Yla*. — ³La Font del Gimènell cantada pels versos de J. Seb. Pons acaba de demostrar que aquests *Llotes* són a St. Miquel de Llotes. L'etim. (*Dllores* ja la donava com certa En Pons a En Coromines l'any 1963 quan aquest el visità. — ⁴Per a l'explicació del pas a *ier*, veg. Mistral, *TdF* II, s.v. *isle*, *ierle*; *DECat* IV, s.v. *illa*; *PVArGc*, 514, s.v. *ierla*.

Illes, V. *Ilia* *Ima*, V. *Serraima* *Les Importelles* *te. Portell* (*Mlla.*), V. *Porta* (*I*)

INCA

Nom d'una vila cabdal del mig de Mallorca.

PRON. POP.: *in̄kə* o *in̄kə*, segons la pron. normal de les diverses zones mallorquines (enq. allí, 1963, XL, 142-152). Gentilici: *inquers* (*DAG.*, i *BDLC* VI, 136); cert que el que vaig oír és *inqueros* (Sóller, 1953; a Llubi i a Consell, XLI 5.21, XL 37.12).

MENCIONS ANT.: ja en la *Cròn.* de Jaume I: «Montueri e Canarossa e Incha» com les partides en què es divideix el Pla de Mallorca (c. 72). També figura en el Marsili (ed. Quadrado, 81); i *INQUA* com a títol d'una part del *Rept.* (p. 10). Després ja n'hi ha moltes cites, totes iguals, de fet, a aquestes: car no cal dir que *qua* i *cha* eren usuals llavors amb el valor de *ka*, les llatines, en part, van en genitiu *-e*. «Hospitale *Inche* — Scte. Marie Magd. Podio *Inche*»; 1341: «podio ville *Inche* (*BSAL* III 256a). Més avall, les formes més o menys arabitzades.

ETIM. En definitiva, la conclusió més versemblant serà admetre —com la cosa més probable o menys arriscada— que sigui un nom pre-romà. És ja el que dona a entendre Quadrado: «no se sap de quina edat és ni de quina raça o idioma ve el seu nom» (*Islas Baleares*, 10.45); «pre-romà» fou també el meu vague diagnòstic en *E.T.C.* I, 28.545. I no veient clar res més concret, en el volum I, no en vàrem parlar.

Almenys, però, convé fer una cosa útil: rebutjar sense reserva l'única etim. que s'ha proposat (acceptada per A.M. Alcover, *BDLC* XIV, 1933, 44-45) i no rebutjada, si bé posada en dubte, per Moll (*AlcM*

s.v.); contra aqueixa «etimologia», l'objecció més petita és la que ja feia En Moll («és estrany que no hi hagi rastre de la *b*». La grossa, però, que tanca de cop, és que no existeix tal mot àr. *hinka* que ells accepten, ni ha existit mai, encara que ho afirmi llur mentor el moro Medina, ideant-hi les accs. «galta», «coster», «talabart d'un pla»: són supòsits que degué inspirar-li Alcover: suggerits pel fet que en català parlem de «la galta de tramuntana», parlant, en abstracte, de qualsevol muntanya; frase que jo mateix vaig oír en el Puig d'Inca, 1963; també oír parlant de vessants, a Ribagorça (Alins, Bonansa, i «galteta» a Manyanet); indubtablement, Alcover, que acabava de recollir lèxic popular en aquests llocs, ho devia suggerir a l'amable moro i aquest, obsequiós, hi consentiria...

Els mots que han significat 'galta' en àrab són ben diferents: «mexilla, carrillo: *hadd*, pl. *hudūd*» *PALC. RMA*: «mandíbula: *qayyūla*; fauces: *hadd*; *izdah*. *Sādq*, i Dozy; també mots ben diferents en Lerchundi. Hi ha un mot vagament semblant en algun parlar magrebí però és *hanak* (Dombay, res més Dozy I, 332); i *hank* en Beausseier i Ferré. Però el sentit en l'àrab comú i oriental és 'boca' (Boqtor), o 'morro del cavall' o 'paladar': res d'això en les fonts medievals ni hispano-àrabs. Però quant a una forma *hinka*, enlloc, ni en l'acc. 'coster' o cap altra topogràfica, ni ens consta enlloc aquesta forma en cap significat: foren amablement inventades, en obsequi a l'eminent canonge, pel bon moro.

Així, doncs, haurem fet almenys feina segura i útil. No és que l'*Onomasticon* se n'hagi acontentat, perquè hem fet altres recerques. I farem unes conjectures. No em sembla improbable que les primeres siguin encertades: i almenys és versemblant que marquin uns carrils conduents a una solució ferma.

El Prof. J. Busquets i Mulet em confirmà per carta de juny 1960, que en el text àrab del *Rept.* es llegeix sempre *'nkn* (نكن) (670.15, 268.1, 268.8; cf. trad. 286); i les seves eds. (*BSAL* 1953, 708ss., i Bna. 1954); és clar que s'entén *'Inkan*. Ara bé, això té l'aire de ser un adjectiu derivat en -ANUM; però hi ha una antinòmia amb el fet que designi la població de Inca i no pas un adjectiu o gentilici derivat. I tampoc no consta on cauria l'accent en aquesta forma.

D'altra banda recordem les formes que trobem en l'ed. Bofarull del *Rept.*: «*Duaya Gebelicam*» (p. 57.5f), «*Duayat Jablinquam*» (p. 119). i «*Toaya Gibilincam*» (p. 37):¹ totes tres en el terme de les Muntanyes, i aquella (p. 37) citada poc després dels coneguts *Sa Calobra* i *Cosconar*. És clar que en tots tres passatges tenim el genèric *ḥir'ajja* (dim. de *daj'a* > *aldea*), seguit de *gebelmcan*. Això és evidentment inseparable del nom d'*Inca*: i, puix que en el còdex àrab també tenim *Inkan* amb la *-n* final, és fàcil que aquí s'hi sobreentengui *gāhāl* 'muntanya, puig'.